Міністерство освіти і науки України

Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Навчально-науковий інститут фінансів, економіки,
управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА: ДЕРЖАВА, РЕГІОН, ПІДПРИЄМСТВО

Матеріали Міжнародної
науково-практичної Інтернет-конференції

29 вересня 2022 р.

Полтава
2022

Міністерство освіти і науки України

Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування

Білостоцький технологічний університет (Польща)

Університет Північ (Хорватія)

Університет ISMA (Латвія)

Міжнародний науково-освітній та навчальний центр (Естонія)

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Кафедра фінансів

Національний університет «Чернігівська політехніка»

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції

«ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА: ДЕРЖАВА, РЕГІОН, ПІДПРИЄМСТВО»

29 вересня 2022 р.

Полтава
2022

УДК 330.336
Е45

Редакційна колегія:
С.В. Онищенко, д.е.н., професор; Л.О. Птащенко, д.е.н., професор; І.М. Крекотень, к.е.н., доцент; О.А. Маслій, к.е.н., доцент; В.В. Скриль, к.е.н., доцент.

Е45 Економічна безпека: держава, регіон, підприємство: Матеріали Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції, 29 вересня 2022 р. – Полтава: Національний університет імені Ю.Кондратюка, 2022. – 215 с.

ISBN 978-966-616-152-2

У збірнику матеріалів Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції представлено результати розвитку теорії економічної безпекології, теоретичні та методологічні аспекти системотворення економічної безпеки держави, регіону та підприємства, забезпечення економічної безпеки держави, регіону, підприємства (концепції, напрями дій, способи та алгоритми), оцінювання економічної безпеки держави, регіону, підприємства.

Участь у конференції взяли представники закладів вищої освіти, наукових, фінансових установ, державних органів управління та бізнес-середовища з України, Польщі, Грузії, Естонії, Азербайджану, Хорватії.

Призначений для фахівців з економічної безпеки, науковців, викладачів, аспірантів, докторантів та студентів.

Тези надано в авторській редакції. За виклад, зміст, достовірність та відсутність плагіату у тезах відповідають автори.

УДК 330.336
Е45

ISBN 978-966-616-152-2
© Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

2. Онищенко С.В. Маслій О.А. Організаційно-економічний механізм упередження загроз бюджетній безпеці економіки України. Науковий вісник Полісся. 2017. No1(9),ч.1. С. 176-184.

3. Звіт з моніторингу якості ринку аудиторських послуг та конкуренції 2019–2020 роки. Київ : Орган суспільного нагляду за аудиторською діяльністю. 2022. 61 с.

4. Офіційний сайт органу суспільного нагляду за аудиторською діяльністю. URL: https://www.apob.org.ua/ (дата звернення 06.09.2022).

УДК 338.2

Ківшик Олександр Петрович,
кандидат технічних наук, докторант
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (Україна)

ОСОБЛИВОСТІ МІНІМІЗАЦІЇ ЗАГРОЗ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Забезпечення соціально-економічної безпеки держави в умовах війни – ключове завдання органів державної влади, що полягає в ефективному використанні державних ресурсів та міжнародної підтримки для мінімізації загроз і гарантування стабільного функціонування всієї соціально-економічної системи держави в кризових умовах.

Виконавча й законодавча гілка влади від початку повномасштабного російського військового вторгнення оперативно вживають заходи для адаптації економіки до умов воєнного стану, шляхом впровадження низки законів та підзаконних нормативно-правових актів [1], які спрямовані на підтримку соціально-економічної безпеки в Україні.

З метою забезпечення ефективного функціонування бюджетної сфери та життєво важливих потреб населення в період воєнного стану центральні органи виконавчої влади, такі як Офіс Президента України, Уряд, Верховна Рада України, РНБО прийняли багато швидких, ефективних і практичних рішень. Так, станом на 3 березня 2022 року міжнародна фінансова, технічна та гуманітарна підтримка Україні становила вже понад 15 млрд. доларів США, з яких понад 5 млрд. доларів США надійшло безпосередньо до бюджету. Разом з цим, до початку широкомасштабного військового вторгнення міжнародні резерви України становили 27,54 млрд. доларів США, а у лютому 2022 року їх величина зменшилася на 5,3%, але перевищили рівень резервів України (27 млрд. доларів) на початку березня 2020 року в період входження у кризу пандемії [2]. Зменшення міжнародних резервів відбулося в основному за рахунок погашення зовнішніх зобов'язань країни та інтервенціями Національного банку України, необхідними для пом’якшення надмірної волатильності на валютному ринку.

Важлива роль у мінімізації загроз соціально-економічній безпеці України та забезпечення фінансової стабільності в умовах війни належить Національному банку України [3], який 24 лютого 2022 року ввів обмеження на валютному ринку, щоб захистити українську фінансову систему та забезпечити її здорове та стабільне функціонування. З 24 по 28 лютого 2022 року, за умов чинних обмежень, центральний банк переважно купував у банків іноземну валюту. Зважаючи на те, що до збройного нападу Росії на Україну ситуація на валютному ринку була нестабільною, і НБУ здійснював купівлю-продаж валюти, щоб заспокоїти надмірну волатильність, із запровадженням воєнного стану НБУ продовжив поступове послаблення та уточнення переліку обмежень валютного ринку для забезпечення надійної та стабільної роботи фінансової системи України та мінімізації

загроз соціально-економічній безпеці держави. Так, поточні міжнародні резерви фінансують поточний імпорт на 3,8 місяця, чого достатньо для виконання зобов'язань України та поточних операцій уряду й НБУ.

Національний банк України в умовах воєнного стану та з огляду на необхідність фінансування Збройних сил України для протидії військовій агресії Росії з 8 березня 2022 року може підтримувати державний бюджет шляхом купівлі державних облігацій на первинному ринку. Військові облігації є особливим типом державних облігацій, що випускаються під час війни для підтримки економіки. Лише за 22 березня 2022 року Мінфін розмістив військові облігації на суму понад 6 млрд гривень, з яких 4,8 млрд грн – від розміщення річних облігацій, решта – від короткострокових. При цьому Національний банк України лише обмежено фінансує критичні державні витрати.

Основна особливість військових облігацій за призначенням – підтримувати лише обороноздатність і функціонування держави у воєнний час. Фактично під час війни держава позичає гроші у своїх громадян і організовує повернення цих коштів у майбутньому. Зазвичай, військові облігації часто коштують набагато менше, ніж традиційні облігації, щоб залучити якомога більше інвесторів. Випуск військових облігацій під час війни – звична справа для держав, зокрема під час Першої та Другої світових воєн. Такий підхід мінімізує ризик високої інфляції, підриває макрофінансову стабільність та прискорює відновлення післявоєнної ринкової економіки та фінансових ринків.

В умовах сьогодення підтримка Національного банку України не є ні єдиним, ні основним джерелом фінансування державних витрат. Незважаючи на бойові дії, українські підприємства продовжують оплачувати податки, а громадяни перераховують великі суми на підтримку військових. Міжнародні партнери надають Україні військову, фінансову

та гуманітарну підтримку.

Доцільність подальших операцій з фінансування основних державних видатків визначається окремими рішеннями Національного банку України, з урахуванням стану фінансових ринків та державних фінансів, можливості наповнення державного бюджету з інших джерел. Надання Національним банком України кредитів державі є тимчасовим заходом воєнного стану. Після закінчення війни та повернення економічної та фінансової системи до ринкового функціонування Національний банк України відновить традиційний формат таргетування інфляції з плаваючим курсом та забороною фінансування державного бюджету.

Таким чином, в умовах війни важливим є належне фінансове забезпечення соціально-економічної безпеки через широке залучення зовнішніх джерел та впровадження низки заходів спрямованих на підтримку соціально-економічних умов життя суспільства з використанням більш жорсткого державного регулювання.

Література

1. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2022 № 2259-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text. (дата звернення 16.09.2022)

2. Офіційна веб-сторінка Національного банку України. URL: https://bank.gov.ua/ua/supervision/about. (дата звернення 17.09.2022).

3. Danylyshyn B., Onyshchenko S., Maslii O. Socio-economic security: modern approach to ensuring the socio-economic development of the region. Economics and Region. 2019. №4 (75). P. 6-13. URL: http://journals.nupp.edu.ua/eir/article/view/1805/1487